

1076 Se 192 III
249891

66/10 4-

282

Duhovsko-Pastirski Glas

velke nesreče

varvati

Ljube Slovence.

V Celi pri Janezu Jeretinu 1851.

249891

249891

N 1053/1976

Anton Martin

po vsmilenju božjem Lavantinski škof
pozdravim vse verne svoje škofije,
ter vsem milost božjo in vse dobro
želim.

Poslušajte, preljubi Slovenci, žalostno pesm,
ktero je svoje dni prerok Izaia Izraelskemu ljud-
stvu zapel, rekoč: „Moj Ljubi je imel lep vinograd
na visokem rodovitnem kraju. (Tako se žalostna
pesm glasi.) Ogradil ga je, pognojil, okopal in
je iz njega kamnje pobral, ter žlahne terte v nje-
ga zasadil. V sredi vinograda je lep hram pozi-
dal in prešo postavil. Nadjal (troštal) se je, de
mu bo tersje grozdje rodilo, je pa le vinikov
(strupnih, divjih jagod) prineslo. — Zdaj bom pa
tudi jaz pokazal, pravi Gospod, kaj hočem z vi-
nogradom storiti. Plot bom raznesil, de bo vino-
grad oropan, kamnito ograjo bom poderl, de bo
vinograd zateptan. Ne bo obrezan ne okopan, ro-
bidje in ternje bo v njem rastlo; oblaki ga ne bodo
resili, naj puša ostane.“ Izaia 5, 1—13,

Kdo pa je oni imeniten vinograd, od kojega božji mož govori? To ste poleg Izraelskega ljudstva tudi Vi, preljubi Slovenci, žlahne, drago kuplene mladike Jezusa Kristusa, ktire je v svoj sončen vinograd svete katolške cerkve zasadil. On čaka, de bi mu storili, kar je prav, de bi trezno in pošteno živeli; alj čujte tožvanja glas, ki od Vas po svetu gre zavoljo pijanšine. „Ako bo taka, bo deset oralov vinograda le eno vedro vina dalo, in semena trideset mer, le eno mero zernja. — Gorjé Vam, ki zjutrej vstajate, de bi pijančivat hodili, in do večera pijete od vina vroči! Za to bo pekel svoj trebuh (vamp) odperl in brez mere široko zazijal, in Vas požerl.“ Tako govori Gospod vojskinih trum; in njegova beseda je resnična.

Imèniten vinograd ste, Slovenci Vi, drage terte Kristusove. Lepo Vas je oskerbel in obdaril, dal vam rodovito zemljo in tudi veliko dobrih letin; in kar še veliko več velja, dal Vam je pravo vero, in vse dobrote svoje svete katolške cerkve. Sladkiga grozdja keršanske pravičnosti dober Bog od Vas želi, alj kakor se čuje, se če dalje več grenkih vinikov, strupnega grozdja pijanosti med vami najde — novega pijanstva, od kojega na Štajarskem je do sedaj še malokaj slišati bilo.

Bog je Vam Slovencam na Štajarskem ljubo vinsko terto dal, naj bi bila starim in mladim veselje; Vam je pa tudi preteklo leto slabo letino

poslal, de ste malo vina pridelali, naj bi ljudje božji dar bolj spoznali, se iztрезili in naučili ljubo vino po pameti piti. Alj kaj ljudje spočnejo? Namesto vina žganje pijejo, in pijani vdelujejo, de se Bogu usmili! — Taki glas iz mnogih krajev pride, se po cesarskih sodnijah čuje in tudi v dnevnikih alj v novicah bere. — Oj Slovenci! tudi Vam žalostna pesm veljá, ktero je prerok Izaia razujzdanim Judam pel. Bog vas je objiskal, de lansko leto v mnogoterem vinogradu še po vedru vina niste nabrali, ste po mernikih nasjali, namlatli pa malo; ali Vi božje roke ne spoznate? Namesto se poboljšati in k Bogu poverniti, ki Vam blagosloviti hoče Vaše žitne polja in vinske gore, se veliko Vas le pohujša, in draži Boga z novoj pregrehoj žganopivstva, ter novo kugo med ljudi spravlja! Oj moje ljudstvo! ti še strupa ne poznaš, kteriga piješ; ti še nesreče ne vidiš, ki tebe čaka. — Gorjé meni, pastirju višemu, ako tebi nevaršino zamolčim, v koji se znajdeš, kedar se v žganje podáš.

Žganjica, naj si bo rozolj, brinjovec alj slivovec, alj kakor hoče sladčica, je *goreča smertna voda*, zdravju in življenju škodлива; navadna žganopija je gladka cesta v časno in večno nesrečo. Kdor ne verjame, naj posluša.

1. *Žganje oboža ljudi, cele rodbine, stariše in otroke nesrečne stori; žganje bo grob domačije, ktire se prime. Le pogledjte pijan-*

ca, kako se njemu, njegovi ženi in otrokam godi, ki žganje pijejo! Pijanc ves bled, alj pa ko kuhar rak, raztergan okolj bodi in zadni pertič predá, de ga na žganju zapije; njegova žena nima kaj kuhati; njegovi otroci nimajo jesti, ne kaj obleči. Naj več družin skoz pijanost nesrečnih po svetu za kruham gre, naj več kmetij po pijancih na boben pride. Skoz pijanost oboža pijánc, žena, otroci, in vsi, kateri mu kaj posodijo, zgubijo; pri pijancu tudi kerčmar zgubi, kateri mu preveč na vup daja. Srenja (gmajna) mora poslednič pjanca rediti in njegovim nesrečnim otrokam za kruh skrbeti.

Pijanc noč delati, in v kratkem tudi ne more, zakaj žganje mu ude oslabi in trupla moč sneda, kakor kukic alj knaver (červ) čerstvo drevó. Rokodel, žganopivec, se tako zlo trese, de ni delati v stanu, dokler ne pije. Po piji en časek komara, pa kmalo zopet oslabi. Gospodinja žganja vajena se tako zdela, de za drugo ni, kakor de pije. Dopolnijo se žganopivcam besede svetiga Duha, ki pravi: „Kdo kliče jomene? Kdo ječi in izdihuje? Kdo se prepira? Kdo ima zatekle oči? Tisti, ki cele noči kozarc za kozarcom poluskajo. Taka pijača zlo milo teče po gerlu, poslednič pa pikne ko gad, in rani ko strupna kača.“

Ne rekajte: Žganje nam daja novo moč, in nas za delo oživi. Ta beseda je goljufna in gerda laž. Žganopivcu se godí kakor bolniku v legro

(vročinski bolezni). Tudi bolnik je v ognenci močen, in po dva možka mu večkrat nista kos. Pa hitro po taki nezdravi moči bolnik na smert oslabi, in po cele mesence dni veliko slaboto občuti, ako ne vmerje. Pogoje ko se človek žganja napije, popréj oslabi. Lenoba, vbožtvo in pa kup dolgov je žganopivcov navadno tovarštvo. Njih časna sreča gre rakovo pot; pa tudi večna sreča jim vmira.

2. *Žganje dela nepokoj, boj in morije;* kamor žganje pride, od undod ljub mir beži. Hodiš po svetu in čuješ v kerčmi neznano trušati, kleti in rotiti se, prašaj, kaj imajo? Zvedel boš, de žganje pijejo. „Vino, pravi sv. pismo, serce človeku oveseli;“ žganje pa človeka le zdivjá. Hitro se žganopivci sprò in stepejo, čaše (kozarce) truplejo, mize terejo, noge iz stolov piplejo in se kolejo, ter kervave glave domu nesó. Nesrečno žganje, ono je oče naj strašnejih hudobij in naj grozovitnejših morij. *) Na Angležkem se izmed petdeset hudodelcov štirideset pijancov v železji po ječah našteje. V novem Jôrku, velikem mestu

*) V *Ljublanskih Novicah* leta 1851 se bere, kako je J. J. 30 let star mladenč na porotni sodbi stal, zatožen, de je svojega očeta vbil. Oče je prišel ves pijan na večer domu, je razsajal po izbi posebno zoper sina J., kterimu je poslednič skledo v glavo zagnal, de se mu je kerv vlila. Čeravno je sin dolgo terpel, ga

severne Amerike najdeš veliko sto otrok zavolj tatvine in drugih hudodel po ječah zapertih, pa veči del tih mladih hudobcov so otroci žganopivcov. Na Nemškem je pred nekoliko letmi žganopivc svojo tašo v pijanosti vbil, ker mu je pijančvanje očitala.

Žgano vino je srečnih zakonov smert. Ktera zakonska žena več solz prelije, ko ona, ki moža pjanca ima? Preštej nesrečne zakone, in boš najdel, de več od pol nesrečnih zakonov pijanšina stori. Deca jokajo, mati zdihuje, oče pa v lituži pije. Ni druge pomoči za tako družino ko pjanca smert, ki je celi hiši živa nesreča. *)

3. *Žganje človeku pamet jemle, omami um, in glavo toliko oslabi, de pijanc sam ne ve, kaj dela.* Na dražbah (licitirngah) po nekih

je poslednič vunder jesa zmagala, de verže en kol proti očetu, ki ga na glavo zadene, de okolj pade in vmerje. Drugo jutro zgodaj se je šel sin sam zatožit. Zdravnik je dokazal, de rana sama po sebi ne bi bila za smert; pa ker je bil stari mož pijan in tagoten, so bili njegovi možgani vsi z kervjoj zaliti, de je vmerl.

*) *Že v mladih letih, piše zdravnik, se je mož žganja privadil. Enkrat je pijan po noči domu šel, v globok jarek padel, in si roke, posebno pa glavo hudo ranil. Ko ozdravi, se zaobljubi žganja ne okusiti. V kratkem pa zopet*

krajih kupce z žganjem napojijo, de se prav poganjajo, ter sami ne vedó, koliko obljubijo, in pa za kaj. Žganopivci včinijo v svoji pijanosti toliko bedarij in hudobij, de je groza. Kakor se dim iz kamena alj kurišča vzdiguje, in oči nakadi, tako vstaja iz želodca žganja čad (sopuh) človeku v glavo, možgane vname (vžgé), ter gotovo, če ravno pomalem človeka ob pamet spravi. Naj tenši živice, koje duša za misliti in soditi trebuje kakor oči za gledati, nesrečno žganje oslabi in strati. Žganopivci prej alj slej, pa veči del ob pamet pridejo; kar jim danes povéš, jutri ne pomnijo; veliko jih clo grozovitno izdivjá. Zrajtano in dokazano je, de v zanemžnicah (v hišah za nôre) se nad pol takih znajde, ki so od žganja obnoreli. Žganopivcu vgasne vsako pošteno veselje; nekaka znotrajna žalost ga začne klati, kojo si jiše z žganjem vdušiti. Neka neznana groza ga obhaja in mu pamet meša, dokler gostokrat sam sebi življenje grozovitno konča. *) Bolézn pijance

začne žgano vino piti, tako de mu je večkrat ob pamet šlo. V svoji pijanosti se je prepiral, klel, tepel, in svojih naj boljših prijatelov lotil. V taki pijanosti je eno noč svojo lastno ženo zamoril. K smerti so ga obsodli, kajti je žganje svojvoljno pil, kojega si je že večkrat poskusil, de mu pamet oškodje, pa je le pil.

*) Na Koroškem, nemškem kraju se je premožen mož v žganje podal, in v kratkih letih se mu

naj rajši pojišče, in smert žganopivcov naj več pobere. Huda kolera je žganju dober kup naredila; zakaj med sto merličev je sedemdeset žganopivcov pokosila.

4. *Žganje ljudi, ki ga navadno pijejo, hitro postara in jih pomori.* Ali poznaš pijanca žganopivca prav zdravega? Dokler je trezen (strezig), je bolen; se napije, tako je pjanost njega bolest. De žganje človeka krepkiga stori, kakor pijanci in kerčmarji pravijo, ravno tako lažejo, kakor je kača v raju Evi legala, ki je djala, de jima prepovedan sad škodval ne bo, marveč bota od njega kakor Bog. Žgano vino je ognjena voda, kakor ga Indijanci zovejo. Žganje po vsih žilah šviga ko ogenj, in življenja moč požge, vsuši in skerči človeku želodec, de ne more uživati, kar mu je potreba; kerv žganopivca je vžgana, oserčje in drob sta prisadna. Trese se kakor šiba na vodi, in kedar žbolí, se ga nobeno zdravilo ne prime, in po njem je. Godi se žganopivcu kakor mlinu, katerimu mlinar preveč vode napustí. Naglo se obrača in ropota, kakor goreč kolovrat gre, alj ne bo dolgo ropotal. Hitro se tak mlin potere,

je na pameti mešati jelo. Od pekla je govoril, in ljudem pravil, kako v peklenškem brezdnu za-nj kurijo. Enekrat je v Dravo hotel, pa so ga srečno oteli, in mu varha dali. Enkrat varh iz sobe (cimra) gre, in nesrečen žganopivc se za robec obesi. Takih žalostnih prič ma žganje veliko.

in težko popravi. Močnejšo vino ko piješ, in več ko ga naliješ, huje svojo kerv razgreješ, de ti po žilah vreje kakor v loncu krop. Pošlataj žgano-pivca žilo, boš čutil, kako mu serce močno kluje, kakor bi hotlo persi raznesti. Tako se pijane kakor po železnici smerti bliža. — Koliko jezerov ljudi bi še po svetu lahko živelo zdravih in veselih, naj bi nesrečniga žganja pili ne bili! Gotova resnica je, de kdor žganje pije, poprej vmerje, kakor mu je odločeno, sam sebi življenje krajša in zoper peto zapoved božjo greši, ki pravi: Ne vbijaj! — Lepo sv. Duh opomina: „Ne dražite smerti skoz gréšno življenje, in skoz svoje déla (pijanosti) ne skakajte v pogubljenje.“ *)

5. *Žganje človeku vést zaduši, in luč svele vere mu vgasne; žgano vino vsaki pregréhi vrata široko odpira. Kdor se v žganje poda, njega ne veseli moliti, ne poslušati božje besede. Kedar sosedje v cerkvo gredó, njo pijanec v lituš*

*) *Blizo Drave sta dva mesarja se v kerčmi poskušala, kateri bi več popil. „Tako ga piva, de bo srovo od naju šlo,“ sta djala. Kedar že nista več mogla, se domu spravljata. Bilo je po noči in pa huda zima. Na poti sta obležala in na pol zmerznila, poprej ko so jih ljudje najšli. Eden pijancov je hitro vmerl, drugemu so pa pomalem omerli udje odpadali, perst za perstom. Na vozuncu so ga od hiše do hiše vozili kruha prosit in sromaka preredit.*

potegne. Ni kraja na svétu, kjer bi gerše zoper sveto vero in zoper služavnike božje kramljali kakor pri žganju. Angel dobre vésti pijance zapustí, žganje vsim hudim nagonam vrata odpre, de kakor iz pekla planejo, in dela dopernašajo, kojih nas sam večni Bog ovarji! *) Zapelivci dekletam žganje in rozolje kupujejo, de svoje nesramne želje spolnijo. Za to svari sv. Pavl kristjane, rekoč: „Ne vpijanite se s vinam, v kojem je nečistost.“ —

Šuntarji in goljufi postopače z žganjem napojijo, de jih po tem kakor divjo živino nad gosposke in nad druge ljudi ženó, koje hudobni prekučuni soražijo. Vbijavci in razbojniki se žganja nažró, poprej ko gredo plenit (ropat), ljudi mučit in klat. **) Žganopivci prešestujejo, če ne v djanju, ker ni priložnosti, pa z nesramnim govor-

*) *Poglavitnemu žganopivčetu je slab prijatelj toliko žganja plačal, kolikor ga je hotel piti. Veliko ga je že polikal, pa še veselo čašico povsdigne — naglo se pa zverne, široko zine, in iz gerla mu gerdo plamno černo zeleno šviga, ter žganje iz njega gori. Obraz se mu strašno premeni, in v treh urah je poginul. Prijatelj ki mu je žganje kupoval, je na sodbo prišel.*

**) *Pred nekoliko letmi je človek sam obstal, de je hotel svojo ženo vsmertiti; pa ni imel serca, in roke so se mu tresle kaj takega storiti. Za to*

jenjem. Žganopivci kradejo, ako ne ljudskim (ptujim) ljudem, pa sami sebi, svoji ženi in otrokam. Žganopivci lažejo, se rotijo, in se ne bojé po krivem priseči, če se jim le žganja plača. Ako kdo meni ne verjame, naj bere pisma kervavih sodb, in bo najdel, de se naj več in naj strašnejših hudobij v pijanosti zgodi. Pijanc nedolžno ženo preteple, *) in je svojih otrok naj grozovitnej kervolog. „Kdor pa za svoje ljudi, posebno za domače skerbi nima, on je vero zatajil, in je hujši od nevernika,“ uči sv. Pavl.

kupico žganja popije; pa še ni mogel. Zopet drugo kupico žganja zalije, pa še ni imel serca se žene lotiti. Tretjo kupico popije, in kakor od hudiča obseden nad gospodinjo skoči in njo nevsmileno zamori.

*) *Po Amerikanskem je milijonov bratov zmernosti bratovšine. Kdor se v to braterno zapiše, obljubo stori se vsakiga žganiga vina varvati. Samo ol (pir) in pa srovo vino se pije, pa tudi to le pomalem. Vsak tovarš ima dolžnost svoje bližne kakor ve in zna, žganja odvaditi. V enem letu se je nad šest milijonov goldinarjev privarvalo, ki so jih poprej na žganju zapili. Ljudje rajši vbogajo, ki žganja ne pijó, zadovoljnej živé in so bolj zdravi. Žene se hvalijo, de imajo nebesa, kar možje žganja ne pijejo. Ljub mir pri hiši prebiva, bolji živež in obleko imajo, pa tudi za otroke bolj*

6. *Žganje človeški rod kvari (ferderbuje), in ljudi na duši in truplu srote in sromake stori* po tistih krajih, po kojih se ljudje v žganje zgubijo. Otroci nosijo pregreho svojih starišev, in so červivemu sadju podobni, boletni na trupli, vbogi na duši. Skušnja uči, de je dete že materniga mleka pijano, kojemu žganopivka persi da. Otroci, ki žganje pijejo, ostanejo paglovci, kakor kužeki drobni, kojim se za to žganje daja. *) Otroci od žganja že v mladih letih boleajo, so terde glave, termaste volje, in se ne dajo nčiti; nimajo veselja do molitve, ne do dela. Čujejo, kako oče hudo dela, kaj mati spočne, kako se kolneta, se vsega tega nauče. Strah božji take

skerbijo. — Se žganja clo varvati je pa veliko bolj lahko, kakor se ga po malem odvaditi.

*) *Ni še dolgo, kar je mož vmerl, kleri je več let žganje pil, pa tudi žena ga je rada pila. On je bil skoro vsak dan pijan, in se je pijanec v postelo vlegel. Imel je čvetero otrok. Perro je bilo dekle na duši in trupli zdravo; alj to dekle sta imela, poprej ko sta žganje piti začela. Trije ostulih, dva fantica in eno deklice, so bili trepi (bebeci) vbogi na truplu in na duši. Tih troje pa sta dobila po tem, ko je bil on vsak dan žganja pijan. Brez števila je po svetu otrók sromakov in sirot, kojih so stariši od žganja pijani spoceli. Kako hudo, kako strašno je to za stariše!*

otroke zapusti, neki hudi duh jih obsede, izrastejo hudodelci brez vere in brez Boga.

7. *Žganje ljudi v železje hude navade zakuje, in jih po vglajeni cesti v pogublenje peljá.* Resničen je pregovor: Pijanc se preoberne, kedar se v jamo zverne, de ga pokoplejo. Naj več žganopivcov nagle smerti vmerje, alj pa za plotam v kaki luži brez svetih zakramentov konec vzame. *) Take pijance sveta cerkev po katolško pokopati prepové, in sv. Pavl pravi, de noben pijanc v nebeško kraljestvo ne pojde. In naj si ravno dober Bog mnogoterega pijanca na boluo postel položi, in mu dolgo bolézn pošle, pijanc se tudi na smertni posteli ne poboljša; on prižgan pekel v sebi ima, ki poprej ne vgasne, dokler večer ogenj na unem svetu njemu goreti ne začne. Ako vsmilen Bog pijancu zopet zdravje da, pijanc pije kakor poprej, in še huje; žganje ima za svojega Boga, kteremu premoženje, poštenje,

*) *V Parizu so leta 1835 prebivavci neznan smrad iz čumnate ovohali, v kateri je priletna babelá, znana žganopivka prebivala. Sterejo v čumnato, vidijo smerdliv dim, pa babele ne najdejo. Poslednič vglédajo čern kup germade, iz koje se je kadilo. Zažgano truplo je bilo žganopivke, ktera je bila eno uro poprej vsa pijana domu prilezla. Slama, stoli in miza so bili vžgani, in oblačilo je na njej zgorelo. Taka strašna smert žganopivcov in pivk je pogosta.*

zdravje, življenje in tudi dušo predá. Kako bi bil tak človek izveličan ?

Tako je žganje življenju strup, časne in večne sreče grob, in vsih hudobij je žganjica košata mati, naj hujša kuga za ljudi. Nesrečen kraj, kder je žganje doma, in vbogi ljudje, kateri se žganja privadijo. Drugi pijanci v navadi po poldne začnejo, žganopivci pa že v jutro zgodaj na teše pijejo; žganje iz njih hahla, kakor iz kotla, de ni blizo njih za obstati. Ljudje se od žganja poživinijo, in ni hujše vjime, ne več nesreče kakor je žganje, ako se ljudje v žganje podajo.

Ne motite se, preljubi, *ako več pijancev poznate, kojim se ni zgodilo vsega tega kaj*; njih ura še ni dotekla. Tudi veša se dolgo krog luči obeša in misli, de ji ogenj škodval ne bo; alj ko bi trenil njo plamno zgrabi in požgé. Tako pijanca huda navada le po malem mika in vleče, ob svojem času ga pa mahoma zgrabi, in kakor goreč kolovrat z njim v pogubo letí; zvezan od hude navade si pomagati ne more, naj bi ravno rad.

Ne izgovarjajte se, *de le po malem žganje pijete*; zmerno piti vam škodvalo ne bo. Pri malem človek začne, pri velikim pa nehati ne more, dokler pijančvanju smert konec ne stori. Vsak pijanc je po malem začel. Če ti žganju, kakor vsaki hudi navadi, le mezinc podaš, te bo hitro huda navada za vso roko popadla, in te ne iz-

pustila, dokler te ne pogubi. Samo las pregrehi pokažeš, in hitro bo iz lasa močna verv (štrik), na kateri te greh v pogubljenje popeljá. Veliko bolj lahko je žganja clo ne okusiti, kakor odvaditi, ako se ga navadiš.

Ne rečite: *Kaj pa hočemo piti, kaj dajati delavcem, ker nam Bog lansko leto ni vina dal?* Bog Vam bo dal eno leto tudi brez vina prebaviti, in Vam bo drugo leto Vaše vinske gore za toliko bolj blagoslovil, de Vam bodo rodile. Veste de veliko milijonov ljudi po svetu brez vina živi zdravih, močnih in veselih; kaj bi pa Vi eno leto brez vina ne preživeli! Kaj bi pa jedli, če bi Vam Bog tudi ljub kruh vzel? — Ako si žejn, se dobre vode napij, in te glava bolela ne bo. Dajte ljudem boljšega živeža, in delavce rajši boljše plačajte.

Ne vprašajte, rekoč: *Zakaj pa je žganje na svetu*, če bi ga piti ne smeli? Za zdravilo (vračstvo alj arcenijo) je žganje, ne za vsakdanjo pijačo. Zdravo je žganja ene kaple požreti, kedar se v kako nezdravo sapo podaš — za kaj posebno težavnega primeš, alj v nalezliivi bolezní betežnikom strežeš. Za žejo in za vsakdanjo pijo pa žganje ni; je strup. Naši rajni (pokojni) so dobro vinsko žganje v omarco varno zaklepali kakor smodnik, in le po kaplici so ga dali, kedar je bilo komu slabo. V sedajnih časih pa iz koruna (krumpirja), clo iz žita in iz drugih stvari

žganje delajo, iz ljubega kruha strup napravljajo, in ga ne po žlicah, ampak po kupicah, po masecih in clo po poličih spijajo, tako de začne iz človeka goreti. Ali ni to groza pregrêhe? — Ali ni pravičen Bog nam ravno za to podzemlic (krumpirja) vzel, de nam gnijejo, ker so žganjarji toliko koruna v žganje pokuhali? Kaj bodo vbogi jedli, ako podzemljic ne bo? Ali ne bo huda lakota tudi med nami ljudi morila, kakor jih je po Irskem in po Šlezii pretekle leta veliko jezer podavila, ko niso koruna, kruha vbogih, za potrebo pridelali! Gorjé nam, ako zavolj pijanšine zaslužimo, de nas Bog z lakoto pokoriti začne!

Ne govorite: *Tega škof ne zastopijo, in pišejo, kar ne vedó.* Če si ravno še nisim žganopije sam poskusil, sim pa po svetu zadosti vidil in zvedel, kaj nesreče in žalosti žganje naredí. Pač bi nam bilo gorjé, če bi si sami vse poskusili, in se po nesreči drugih ne izmodrili! — Ako pa meni ne verjamete, prašajte zdravnike; vsi Vam bodo poterdili, če le sami žganopivci niso, de je žganje človeku strupna pijača, in vsak razvajen žganopivc sam svoj morivc. Zdravniki Vam bodo pričali, de je žganje prava človeška kuga, ktira se loti tistega kraja ljudi, kjer se žganje za navadno pijačo ima. Poslušajte popotnike, ki so po takih krajih hodili, kjer je žganopija doma; pravili Vam bodo od strašnega števila zdivjanih ljudi, kojih nobena druga skerb ni, kakor posleden krajcar na žganju zapiti. Vi, pre-

ljubi Slovenci, posebno na Štajarskem, še ne veste, hvalo Bogu, kaj nesrečno žganje zna; zato-rej Vas je potreba pred toj nesrečoj svariti in prositi za sveto božjo voljo: Varujte se žganja in po nobeni ceni ne vadite se ga! Varvati se je lahko, odvaditi gorjé.

Ne rekajte: *Kaj pa je škofu za to mar, ako mi žganje pijemo*; saj ga za svoje dnarje pijemo. — Vi ne zapijete le svojega dnarja, marveč tudi premoženje svoje žene in svojih otrok, ter celo rodbino (familjo) nesrečno storite. Vi ne zapravljate le svojiga zdravja in življenja, temveč tudi svojo poštenje in dobro vest, ter cele soseske nesrečne včinite. Vi zapravljate tudi svojo nevmerjočo dušo, praznite nebesa in pekel polnite, zatirate drag vinograd Kristusov, in ste krivi, de namestu žlahnega tersja poštenih božjih otrok le robidje požvinjenih pošast v njem raste; za sladko grozdje svetih čednost le strupne vinike grehov in hodobij rodi. To, preljubi, tudi Vašega škofa in vse duhovske pastirje močno zadeva, ki bodo enkrat za Vas na sodbi stali. Gorjé nam, ako molčimo, kedar se sovražnik bliža. Sovražnik je nesrečno žganje, ki se hoče našega ljudstva lotiti. Povzdigati mormo kakor trobenta svoj glas, in oznanovati ljudstvu njegove pregrehe. Bog bode Vaše duše iz naših rok terjal.

Poslušajte torej, preljube moje ovčice, svojega višipastirja, kar Vam v imenu božjem, in v imenu svete matere katoliške cerkve povém: *Sve-*

ta volja božja je, de se žganja varjete, in ga ne pijete, kakor le za zdravilo (arcnijo). „Varujte se, velí Kristus, de Vaše serca ne bodo preobložene v požrešnosti in pijanosti, de dan sodbe nanagloma nad Vas ne pride.“

Sveta volja bošja je, *de Vi gospodarji svoji družini in delavcem žganja ne dajate,* in jih ne razvadite, de se Vam v žganje ne zgubijo. Jim nimate dati vina, ne ola (pira), ne gruševca pri težkem delu, v živežu jim zboljšate, de bo mir, ljubo zdravje in sreča pri Vas ostala. Sovražnega žganja varujte med svoje ljudi, kakor nar večí nesreče!

Sveta volja božja je, *de se med seboj posvarite,* ako čutite, de se kdo v nesrečno žganje podaja. Vi njegovo dušo rešite; in to veliko velja! Le posvarite, prosite, naj nikar žganja sam ne pije, pa tudi drugim ne kupuje. Ne henjajte, dokler žganopivca pravemu spovedniku v roke ne spravite; pa tudi molite in prosite Boga, naj mu da milost in pomoč ne kaple žganja okusiti. Obljuba, de se hoče po malem žganja odvati, je prazna in goljufna obljuba. Grehu in pa hudi navadi se mora človek na enkrat odsekati, alj pa nikolj.

Koliko veselje človek ima rešiti človeka iz smertne nevaršine ognja alj pa vode! Še večje veselje nam bodi rešiti pijanca časne in večne nesreče, dati zakonski ženi zopet moža, otrokam zopet skerbniiga očeta. Pa ne pozabimo, de je veliko bolj lahko človeka pred žganjem zavarvati, kakor odvaditi.

Kako bo pa za žganjarje, ki žganje iz koruna (krumpirja), iz zernja in drugih stvari delajo, ktire je dober Bog ljudem v živež stvaril, ter na drugo ne gledajo, razun na svoj časen dobiček? Ne bo dobro za take na ojstri božji sodbi. Naj bi oni prerajtali, koliko hudega njih žganje po svetu stori, koliko kletve, boja in morij napravi, koliko nesrečnih rodbin in hiš žganje stori, koliko duš pogubi, kako malo pa ljudem, prav za prav hasne, iz strahu in groze bi svoje kotle popredali, pečnice razbili, in vse svoje žive dui kaplice žganja za pijačo ne žgali. Alj časen dobiček jih slepi, de sodbe ne vidijo, ktera jih čaka.

Kakor pa ni le on hudobec, ki strupno pijačo vedoma ljudem napravlja, ampak tudi oni, ki jo ljudem ponujajo in prodajajo, tako bo tudi likebam in kerčmarjem gorje, kateri škodljivo žganje ljudem točijo, ga po božjih potih in pri cerkvah na prodaj imajo, razun tega, kar ga je za združilo potreba. Kdor pijancam žganje nataka, se vsih grehov deležen stori, ktire pijanci včiniyo; on za časen dobiček svojo dušo proda. In kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi? Vsi ki žganje za pijačo kuhajo, sladkarijo prodajajo in ljudem ponujajo, naj bi ga pili, so pomagavci peklenskiga sovražnika, in bodo z zapelivci in pohujšlivci človeškiga rodu svoj del imeli.

Ta beseda je ojstra, bote djali; pa Vam povém, de je resnična. Le samo to pristavim, kar je sv. Peter svoje dni Judam djal: „*Vem, bratje,*

de ste do sedaj iz nevednosti to storili.“ Alj zdaj ste slišali, kako škodлива je žganopija; in moje besede Vas hečejo enkrat soditi, ako jih zamečujete. — Vem, de se bo veliko ljudi mojim besedam clo posmehovalo; alj take vprašam, jeli se bodo na smertni posteli — na sodbi tudi smejali? Njih smeh se jim hoče v jok premeniti.

Vas, preljubi *očetje in matere* moje, prosim za pet kervavih ran Kristusovih, ne dajajte žganja okušati svojim otrokam. Vas *gospodarji in gospodinje* zarotim, ne vadite svoje družine na žganje. Žganopivci Vam ne bodo zvesti hlapci, ne žganopivke pridne deklet; žganje družino izpridi in podivja. *Vi pošteni srenjski poglavarji, župani, svetvavci in odborniki modri, posebno Vam* se priporočim; ne terpite žganjarjev ne prodajavce te nesrečne pijače v svoji soseski, de se vam Vaša srenja (gmajna) v jamo razboja in nesreče premenila ne bo. Potrebite lituže, v kojih žganje točijo iz svoje srede, odpravite tabernače, ki žganje okolj nosijo, če hočete de blagoslov (žegen) božji pri Vas ostane, in Vas Bog ne zapusti. Varvati Vam je lahko, če le prav hočete; alj ljudi žganja odvaditi Vam bo gorje.

Poslednič se Vam, *ve zakonske žene in hišne matere* priporočim, na Vas svoje posebno zaupanje imam. Bodite ve angeli varhi svojih možev, svojih otrok in vse svoje družine. Varujte jih žganja, če nočete pekla že na tem svetu imeti. Bog je Vam ženam trojno orožje dal, ki vse premore: lepe, mile besede, prošnje, in pa solze.

Branite svojim na žganje hoditi; če lepa beseda ne zda, na kolena pokleknite, z povzdignenimi rokami prosite žganja ne piti; in če Vas ne slušajo, jokajte se. Se Vam Vaši možje al pa otroci te nadloge privadijo, bote srote kervave solze pretakale, pa bo prepozno.

Varujte se zapeljive pijače pa *tudi Ve žene*. Gerd je pijanc, de ni pod soncam geršega, pa še veliko gerši je pijanka, posebno pa žganopivka; ona še svojega sram ne pokrije, pravi sveto pismo. Za to je bilo pri starih Rimljanih ženskemu spolu vino clo prepovedano.

Ta je Vašega viši pastirja glas, kateri se za Vas, preljube moje verne ovčice, močno bojim, ker čujem, de se Vas hoče žganje, ta nevsmilena kuga lotiti. Oh storite, de se moja žalostna pesm meni u veselje premeni, ako se bote žganja varvali, in nikolj nikjer čuti ne bo, de bi bili poštene, čedni Slovenci gerdi žganopivci. Ne zaveržite moje priserčne prošnje, de tudi Kristus, naš Gospod in naj viši Pastir nas zaverigel ne bo. — Kteri se bodo pa po tem nauku ravnali, in žganja skerbno varvali, naj bode božji mir in milost z njimi. Amen.

Pri svetim Andreju na prvo postno nedelo
1851.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

